RUSKI INWALID

No. 59.

ŚRODA. 10 Marca 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Angliia. Niderlandy. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Berlina, 7 Marca.

W wielu gazetach pomieszczona była wiadomość o dobrowolnych przełożeniach uczynionych rządowi naszemu względem powszechnego umorzenia długów państwa. Przełożenia pomienione rzeczywiście podane zostały, a mianowicie od deputowanych stolicy tuteyszey ktorzy w imieniu wszystkich swoich spółobywateli podawali proiekt mianowania osobnego komitetu. Na prozbę takową Krol odpowiedział przez postanowienie gabinetowe takiey treści.

»Z przełożenia waszego wyczytuię, iż chcecie należeć do umorzenia ogułu długów państwa, ktore koniecznością zmuszony rząd musiał zaciągnąć, z prawdziwem ukontentowaniem upatruię nowe dowody tego poswięcenia się dla Krola i oyczyzny, iakie znamienowało zawsze obywateli berlińskich. Achociaż niewidzę iescze dotychczas potrzeby korzystania z tego przełożenia w przekonaniu, że środki ktore przedsięwziąłem, z pomocą opatrzności pomyslny przyniosą skutek zmnieyszaiąc stopniami massę długów państwa, zawsze atoli za miły mam obowiązek, wynurzyć obywalom berlińskim prawdziwą moią wdzięczność za ten nowy dowod ich patryiotyzmu. W zdarzeniu zaś gdyby środki pomienione nad wszelkie spodziewanie miały bydz niedostatecznemi, wtenczas w tey okoliczności iak i we wszelkich innych zdarzeniach, polegam na poświeceniu się i wierności poddanych moich, czego aż nadto iescze niedawno dowiedli przez niesmiertelne czyny.«

Dan w Berlinie Marca 2 dnia 1820 roku.

(podpisano) Fryderyk *Wilhelm.*

z Sztutgardu, 27 Lutego.

Na posiedzeniu Jzby deputowanych 25. b.

m. czytano notę ministra spraw wewnętrznych w którey wyraża, iż ponieważ rozdział funduszów kościoła katolickiego od podobnych wyznania protestantskiego według artykułu 82 konstytucyi niemaczey nastąpić może iak po zupełnem uorganizowaniu spraw kościoła katolickiego w Wirtembergu, gdy zas z przyczyny trwaiących iescze w tey mierze układów z dworem rzymskim, równie też i innych okoliczności przystąpić do tego niemożna, idzie więc za tem, że kommissyi, któraby się tym podziałem miała trudnić, mianować iescze nienależy.

Po odczytaniu tych uwag Ministra Biskup *Evara* i radca *Wagner* mówili za potrzebą ustanowienia kommissyi; Dziekan zaś *Vanotti* z zapałem powstał przeciwko nocie tegoż ministra, i podał proiekt aby podać adress Królowi i prosić go o niezwłoczne dokonanie rozdziału funduszów pomienionych.

Zdanie dziekana *Vanotti* wielkie sprawiło wrażenie i bezwzględu na różnicę wyznań znaczną większością głosów poparte zostało. Wskutek czego mianowano kommissyią z siedmiu członków złożoną.

W dalszym ciągu posiedzenia przystąpiono do odczytania noty prezesa Jzby Parów, donoszącey że ta Jzba zgadza się na postanowienie Jzby Deputowanych co do proiektu podanego przez ministra woyny względem konskrypcyi 1820 roku. Przy czem tenże prezes oświadczył iż życzeniem iest Jzby Parów, aby w adressie maiącym się spólnie przez obie Jzby podać Królowi wyrażono było, iż przez tę obu Jzb zgodę nienależy rozumieć, że zezwalaią na proiekt ministra woyny, maiący za zasadę dopełnienie woyska.

Poczem Jzba deputowanych postanowiła poruczyć kommissyi woyskowey wygotowanie proiektu adressu i przedstawienie go sobie.

Francyia.

z Paryża, 26 Lutego.

Dnia wczorayszego o południu Xiąże *Richelieu* przedstawił Królowi Panów: *Simeon* i *Mounier*. Po czem Jego K. M. z tymże Xiążęciem i Baronem *Pasquier* pracował długo w gabinecie swoim.

Trzecie i czwarte bióro oddziału księgarskiego (drukarnie, księgarnie, dzienniki i teatra) przechodzą do wydziału policyi i maią bydz poruczone Baronowi *Pasquier*.

Rozkazem Królewskim z dnia 21 b. m. Pan *Chabrol* radca stanu zostaiący dotychczas w obowiązkach nadzwyczaynych, powołanym został do służby zwyczayney.

Xiężna JMść *Berry* powróciła wczora w wieczor do Paryża i wysiadła w pawilonie Marsan.

Anglija.

z Londynu 26 Lutego.

— Dzień urodzenia zeszłego Króla *Jerzego III* był obchodzony do wprowadzenia nowego kalendarza 24 maia, a potem przeniesiony na dzień 4ty czerwca (urodził się iak wiadomo Jerzy III. w roku 1736.)

— Długie panowanie *Jerzego III* było pomyślne dla Anglii: w roku 1760 cała ludność Anglii i Jrlandyi wynosiła tylko 8,099,000, W osadach liczono 12,600,000, a ludność ogólna wynosiła 20,699,000 mieszkańców. W roku 1809 iuż wynosiła ludność Anglii i iey osad 61,157,433. Opłaty celne w roku 1760 przynosiły 1,969,934; w roku zaś 1809 doszły 10,280,807 funtów szterlingów; Bilans handlowy wynosił w 1760 5,787,682, funtów szterlingów zysku dla Anglii, a w 1809 doszedł do 19,869,203 f. s. — Jlość towarów wyprowadzanych morzem z Anglii wynosiła w roku 1760 — 578,978, a w 1809. 1,993188 tonnów okrętowych. Te porównania wyrachowane są tylko do roku 1810; w tym bowiem czasie Król Jerzy III przestał panować osobiście.

Niderlandy.

z Bruxelli 26 Lutego,

Na posiedzeniu dnia 18 odbytem prezes oświadczył izbie, iż ma sobie nadesłane od Króla dwa proiekta prawa: pierwszy z tych zawiera budżet wydatków zwyczaynych na rok 1820 drugi zaś ukazuie źródła z których te czerpane bydz maią. Summa ogólna oznaczona w tym proiekcie wynosi 67,450,780 — 68. Co zas do proiektu wydatków nadzwyczaynych, ten poźniey izbie kommunikowanym będzie.

ROZMAITOŚCI.

Wiadomości Meteorologiczne z roku 1819
(Ciąg dalszy)
Wichry, burze i wylewy rzek.

W Styczniu. Burza straszliwa z grzmotami i błyskawicami. — W nocy z dnia 15 na 16 rozciągała się od brzegów Anglii do Niderlandów, i okolic nad Menem aż do Bawaryi,

i daley, zrządziła ogromne szkody. Ta burza uczuć się dała i w Jutlandyi. Dnia 17 t. m. nadzwyczayny wicher zniszczył okolice *Evoli* w królestwie neapolitańskiem. Z dnia 31 na 1 Lutego w Rzymie po piękney pogodzie burza wielka z piorunami.

W Marcu 24 w Chersonie była straszliwa burza, i w mieście wiele szkód zrządziła; kilka statków na Dnieprze na kotwicy stoiących na brzeg wyruszyła. Tegoż dnia przez 18 godzin straszliwa panowała burza w Mikołaiowie. Dwumasztowy statek burzą porwany z głębi, o 200 sążni na mieliznę przerzucony został. Dnia 26 t. m. w okolicach Nowego Czerkaska burza wielka na rzekach Donie i Oksacie porozbiiała wiele statków.

W Kwietniu. Dnia 3 w Tabor w Czechach wielka burza z gradem i błyskawicami. Po strasznym grzmocie pokazała się kula ognista, która spadaiąc zrobiła nieco szkody Dnia 6 w Irkucku wicher okrony. Dnia 12 w Marsylii powstał wielki wicher. Dnia 17 w Nowogrodzie—*niższym* wielka ulewa z grzmotami i błyskawicą; podobną w czasie tym nawalnicę w kraiu tamtym maią za rzecz niezwyczayną. W tymże miesiącu okropny wicher, iaki bardzo rzadko się zdarza, spustoszył wyspę Maltę. W tymże także miesiącu donoszono z Smoleńska iż rozlew tegoroczney wiosny był niezwyczayny. W Dnieprze podniosła się woda na półpięta sążnia; podobna tam powódź, ile wiadomo, była w roku 1807 i 1817; inne rzeki w Gubernii Smoleńskiey także znacznie wylały.

W Maiu dnia 25 w mieście Viterbo i okolicach straszna ulewa, iakiey nikt nie pamięta. Dnia 31 w *Kazaniu* straszliwa burza. Tegoż dnia w Jassach okropna burza, i ulewa trwała całe popołudnie.

W Czerwcu, dnia 7 w Dreznie wielka burza, która obrociła się w kierunku do *Döltsschen;* a w *Jarantorwald* spadła wielka ulewa. Dnia 8 w Kantonie Zurich i od Reuss aż do Basserstorf ogromna burza naypięknieysze nadzieie właścicieli winnic i wieśniaków zniszczyła. Od roku 1749 nikt podobney burzy niepamiąta. Dnia 12 t. m. w Krakowie ulewa nagła z grzmotami i piorunami.

W Lipcu, dnia 8 w Bambergu straszna burza z gradem narobiła wielkie szkody, trwała od w pół do dziesiątey wieczorem aż do świtu; grad miał do 3½ cala średnicy. Tegoż dnia podobna burza była w Lipsku, lecz krótko trwaiąca. Tegoż dnia w okolicach Bady straszliwy wicher. W tymże miesiącu niektóre okolice Francyi od gradu i burzy bardzo wiele ucierpiały. Także okropna burza spustoszyła 17 gmin w okolicach Lidhoud w północney Brabancyi. Dnia 13 t. m. w Wenecyi i okolicach okropny wicher zrządził znaczną szkodę; bardziey ieszcze na wyspie Murano, tudzież na wyspie S. *Michała* gdzie winnice i ogrody doznały smutnych iego skutków.

W Sierpniu, dnia 12 we wsiach powiatu *Wolska* grad niezwyczayney wielkości. Dnia 18 w Petersburgu z przyczyny silnego wiatru od morz; woda na Newie do nadzwyczayney wzniosła się wysokości. Dnia 19 po deszczach i ulewach wezbrały nagle Rudawa i Wisła pod Krakowem; wylew ten iednak nie wyrównał powodzi 1813 roku.

W Wrześniu dnia 21 i 22 na wyspie S. *Tomasza* burza z wichrem zrządziła wielkie szkody.

W Październiku dnia 28 na wyspie Sycylii na morzu burza wielkie szkody sprawiła. W tym miesiącu dnia 29 w Palermo wielkie upały; ciepło dochodziło do 30 stopni. Dnia 30 w Rzymie burza, która wielkie zrządziła szkody w mieście *Villetri*.

W Listopadzie dnia 5 w Parmie okropna była burza, i całe niebo zdawało się bydź w ogniu. Dnia 6 w Olesku straszna burza z śniegiem i wiatrem, trwała przez 24 godzin.

W Grudniu z dnia 22 na 23, Men znacznie wezbrał pod Wirtzburgiem, i dwie mile od Frankfortu woda wylała nad gościniec pobliższy. Okolice nad Renem, Dunaiem, Nekerą Izerą i t. d. zostały także dotknięte nadzwyczayną powodzią; rzeka *Necker* wezbrała w przeciągu 48 godzin przeszło na 13 stóp, Ren na 10 stop, zaś pod Arnheim na stop 4. W Khel nie widziano od roku 1801 takiey powodzi. *Elz* przyległe zalała grunta. W okolicach Ratysbony Dunay zalał niższą część miasta. Izera pod Munich płynęła tak bystro iak r. 1813. Pod Magdeburgiem Elba wezbrała do nadzwyczayney wysokości Sekwana w tymże miesiącu w okolicach Paryża wiele szkody zrządziła.

Trzęsienie ziemi.

Dnia 2 Października 1818 roku dało się uczuć trzęsienie ziemi w Baitenzork w Batawii

W Styczniu 1819 r. dnia 5 w Porto Maurizio kilkokrotne trzęsienie ziemi. Z dnia 16

na 17 w Tyflis dwa mocne trzęsienia ziemi. Dnia 17 powtórne o godzinie 10tey ranney. Tegoż dnia w Aamodt w Norwegii. W tymże miesiącu dało się uczuć trzęsienie ziemi na wyspie St. Domingo.

W Lutym dnia 8 trzęsienie ziemi zrządziło okropne szkody w Riviera di Levante i w Riviera di Ponente w prowincyi Genueńskiey. Miasta Maurizio i Sant-Remo bardzo ucierpiały. Dnia 11 w Batlenboan w Xięztwie Walii. Dnia 19 w zachodniey prowincyi Algieru, w mieście Mascara trzęsienie ziemi 30 domów obaliło. Z dnia 24 na 25 w Sycylii w wielu mieyscach mocne trzęsienie ziemi trwaiące 35 sekund. W Gorace, Collisano i Petraba zapadło się kilka domów. Dnia 26 w górach Styryyskich około Bruck blisko na dwie mile wzdłuż od południo—zachodu ku wschodowi mocne trzęsienie ziemi 4 sekund trwaiące. Dnia 28 w okolicach Lipska huk podziemny, który wstrząsł zabudowania. W tymże miesiącu trzęsienie ziemi 4 sekund trwaiące. Dnia 28 w okolicach Lipska huk podziemny, który wstrząsł zabudowania. W tymże miesiącu trzęsienie ziemi na zachodnim brzegu Mexyku. Naywięcey ucierpiało miasto Gwadalaxara, gdzie się kilka wież i domów obaliło.

W Marcu dnia 1 powtórne w tym roku trzęsienie ziemi w gorach Styryyskich. Dnia 5 w Kiachcie w Tartaryi Azyatyckiey, które przez pół minuty trwało.

W Kwietniu dnia 8 w okolicach Temeswaru lekkie trzęsienie ziemi; osobliwsza rzecz, że rok wprzody o tymże prawie czasie, to iest, dnia 10 Kwietnia, dało się tam uczuć trzesięnie ziemi lecz nierownie mocnieysze Dnia 11 w Munich, tudzież w Landshut, Auszpurgu, Dachau i t. d. Naymocnieysze było w Muldorf nad rzeką Inn, i w Guttenburgu. Tegoż dnia w Inspruku i okolicach trwało przez 15 sekund; pierwsze było w kierunku z wschodu na zachod, a drugie mocnieysze z zachodu na wschód.

W Maiu dnia 7 w *Irkucku* trzęsienie ziemi; na dwa dni wprzód była okropna burza, która tam zwykła trzęsienie ziemi poprzedzać.

W Czerwcu dnia 5 dało się uczuć w *Jassach* mocne trzęsienie ziemi; dniem wprzód upał był nieznośny. Dnia 10 zrana, w okolicach *Mahadza* w *Bannacie* bardzo mocne z hukiem podobnym do grzmotu; trwało kilka sekund w kierunku od zachodu ku wschodowi. Dnia 12 w *Irkucku* powtórnie w tym roku wpośród dnia piękney pogody. Od dnia 16 do 20, podług doniesień z Indyy Wschodnich, wszystkie miasta i wsie, zacząwszy od *Sukport Bunder* do *Butc as* przez trzęsienie ziemi są mniey lub więcey spustoszone. Miasto *Bhooi* i twierdza *Boiaia* zamieniły się w gruzy. Dnia 27 w *Munich* równie w tym roku powtórne trzęsienie ziemi dało się uczuć o 1wszey po północy. W tymże miesiącu miasto *Carragues* w Ameryce północney doznało trzęsienia ziemi. W tymże miesiącu okolice *Viterbo* w państwie Pepiezkiem.

W Lipcu z dnia 1 na 2gi dało się uczuć mocne trzęsienie ziemi w mieście *Catania* i okolicach; naymocnieysze było w *Chiaramonte*.

W Sierpniu dnia 3 w *Stambule* trzęsienie ziemi. Dnia 19 w mieście *Kole* w Gubernii *Archanielskiey* doświadczono lekkiego trzęsienia ziemi. Dnia 31 w *Harnes* w Norwegii trzęsienie ziemi. Na rzece *Stol-Elven* pokazały się bałwany, iak gdyby podczas naywiększey burzy, chociaż naymnieyszego wiatru nie było. Dnia tegoż, rownie 2 i 3 Września w Norwegii w parafii *Halthalen* trzęsienie ziemi.

W Wrześniu dnia 4 w *Korfu* mocne trzęsienie ziemi wsrzód pogody i spokoynego powietrza; dnia 13 w *Drontcheim* i okolicach.

W Październiku dnia 11 w *Irkucku* dość mocne trzęsienie ziemi. Dnia 12 w *Plauen* w Saxonii; dnia 16 w *Saltzburgu*.

W Listopadzie dnia 29 w *Cambrie* w Szkocyi dało się uczuć trzęsienie ziemi.

W Grudniu dnia 20 w *Mitterwalde* trzęsienie ziemi w kierunku od południa ku północy, trwało blisko 8 sekund: termometr *Reaumurà* okazywał natenczas 4 stopnie ciepła.

(*Dokończenie później.*)

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy —	rubli as:	— 11 k.	20.
Ditto — Ditto stary —	Ditto	— 11 —	10.
Rubel srebrny — —	Ditto	— 3 —	75.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.